

УДК 330.3

Музиченко-Козловська О. В., к.е.н., доцент

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Досить довгий проміжок часу розвиток світової економіки визначали за ступенем розвою матеріального виробництва. В цей період використання природних ресурсів відбувалося в межах асиміляційних можливостей екологічних систем (здатності нейтралізувати антропогенний вплив). Тому потреба враховувати екологічну складову у розвитку суспільства постала лише у ХХ ст., коли чисельність населення швидко зростала, а негативний антропогенний вплив на навколишнє природне середовище почав відчуватися на глобальному рівні, - постала проблема співвідношення економічного та екологічного аспектів розвитку господарства. Парадигма сталого розвитку передбачає: захист довкілля та збалансоване природокористування.

Економічне зростання економіки може призвести до значних втрат природних ресурсів і погіршення навколишнього природного середовища, що загрожує суспільству. Адже невпинне зростання може спричинити екологічні, енергетичні й інші як глобальні, так і регіональні проблеми. Перехід до сталого розвитку передбачає екологізацію усіх аспектів життя суспільства.

Теоретичне підґрунтя наукових досліджень щодо сталого розвитку запропонували у своїх працях В.М. Бабаєв [1], І. М. Сотник [2], Л. Г. Мельник [3], О.І. Павлов [4], М.А. Хвесик [5] та інші.

На шляху до сталого розвитку економіки в Україні здійснюють реформи. У 2015 році видано Указ Президента “Про Стратегію сталого розвитку “Україна-2020” [6]. У цій Стратегії визначено основні напрями розвитку України. На жаль, у Стратегії лише задекларовано цілі на шляху до сталого розвитку, але не конкретизовано їх, та не визначено кількості й джерела коштів, необхідних для її реалізації.

Основні напрями стратегії сталого розвитку мають передбачати:

- узгодженість економічного, соціального та екологічного аспектів розвитку території як цілісної територіальної системи;
- забезпечення економічного розвитку регіону для підвищення рівня життя населення, забезпечення зайнятості працездатного населення та соціального захисту незапрацездатних;
- формування інфраструктури регіону (виробничої, транспортної, інженерної, соціальної, ринкової тощо);
- державна підтримка наукових розробок щодо сталого розвитку;
- здійснення екологічного моніторингу на всіх рівнях;
- здійснення моніторингу впровадження ресурсозберігаючої діяльності на всіх рівнях;
- міжнародна співпраця щодо сталого розвитку регіонів.

За “Концепцією сталого розвитку населених пунктів” сталий розвиток визначено як “соціально, економічно та екологічно збалансований розвиток міських та сільських поселень, спрямований на створення їхнього потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь” [7].

Державна політика щодо сталого розвитку повинна базуватися на таких засадах, які забезпечують:

- збалансованість розвитку українського суспільства;
- паритетність економічної, соціальної та екологічної його складової;
- визнання неможливості тривалого поступального розвитку суспільства в умовах деградації природного середовища;
- екологічно та техногенно безпечні умови життєдіяльності населення;
- утвердження гуманізму, демократії та загальнолюдських цінностей;
- еколого-економічну збалансованість розвитку окремих регіонів та його узгодження із загальнонаціональними потребами.

В Україні для досягнення цілей збалансованого природокористування на засадах сталого розвитку необхідно вжити таких заходів:

- прийняти закон «Про ресурсозбереження»;
- внесення змін до Закону України “Про енергозбереження” для посилення відповідності його засад сучасним тенденціям розвитку енергетичного ринку країни для стимулювання виробництва електроенергії з відновних джерел енергії; розроблення специфічних нормативів щодо споживання ресурсів для різних галузей промисловості країни; узгодження державних, регіональних програм з розвитку ресурсозбереження з відповідними програмами ЄС;
- істотне зниження рівня матеріаломісткості виробництва, зменшення витрат сировини на одиницю продукції;
- виробництво продукції та надання послуг з урахуванням оптимізації обсягів їх виготовлення на засадах бережливого використання природних та інших ресурсів;
- раціональне використання природних та інших ресурсів шляхом впровадження ресурсозберігаючих заходів в організаційному (ефективні управлінські технології) і технологічному (ресурсоощадні технології та більш чисті виробництва) вимірах, обмеження монополізму в природно-ресурсному секторі національної економіки;
- структурна перебудова національної економіки у напрямі зниження частки сировинних галузей економіки, розвитку високотехнологічних ресурсозберігаючих видів економічної діяльності;
- удосконалення структури експорту, шляхом зменшення обсягів вивезення за кордон природних ресурсів та сировини, збільшення експортування готової продукції;
- комплексне використання мінерально-сировинних і паливних ресурсів, залучення у виробництво вторинної сировини;
- посилення національної політики імпортозаміщення шляхом стимулювання ввезення сучасних технологій, недопущення імпорту морально

застарілих технологій та підвищення трансферу сучасних наукоємних ресурсозберігаючих та екологічно ефективних технологій;

- підвищення потенціалу енергозбереження, енергоефективності та забезпечення енергетичної безпеки на засадах впровадження енергозберігаючих технологій та обладнання, зменшення енергоємності ВВП, пріоритетного розвитку відновлюваної та альтернативної енергетики, розбудови вітчизняної сировинної бази та заміна джерел енергопостачання;

- перехід до еколого орієнтованого інноваційного розвитку, активізація інноваційної політики в провідних секторах національної економіки;

- модернізація та розбудова інноваційної системи інфраструктурного забезпечення виробництва, впровадження ресурсоощадних екологічно та ресурсозберігаючих інфраструктурних проєктів;

- створення замкнутих безвідходних циклів виробництва та ширше використання в галузях переробної промисловості вторинної сировини;

- оптимізація використання за призначенням земельного фонду, відновлення родючості землі, рекультивація забруднених ділянок тощо;

- ефективне регулювання лісокористування, підтримання продуктивності лісів, активне лісовідновлення;

- збереження рекреаційних ресурсів при розміщенні нових промислових об'єктів;

- формування інфраструктури та пропаганда серед населення сортування сміття.

Список літератури

1. Проєктне управління стратегією сталого розвитку територій : монографія / за заг. ред. В. М. Бабаєва. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 194 с.

2. Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки : монографія / за заг. ред. доктора екон. наук, проф. І. М. Сотник. Суми : Університетська книга, 2016. 368 с.

3. Мельник Л. Г. Рождение сестейновой экономики: Опыт ЕС и практика Украины в свете III и IV промышленных революций : монография. Сумы : Университетская книга, 2018. 432 с.

4. Сталый розвиток та безпека агропродовольчої сфери України в умовах глобалізаційних викликів : монографія / за ред. О.І. Павлова. Одеса : Астропринт, 2012. 760 с.

5. Економічні аспекти управління природними ресурсами та забезпечення сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні / за наук. ред. акад. НААН України, д. е. н., проф. М. А. Хвесика, д. г.-м. н., проф. С. О. Лизуна. Київ : ДУ ІЕПСР НАН України, 2015. 72 с.

6. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» : Указ Президента : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення 25.03.2020 р.).

7. Про концепцію сталого розвитку населених пунктів : Постанова Верховної Ради України : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14> (дата звернення 25.03.2020 р.).

УДК 658.567.1

Олійник Н. К., студентка

Науковий керівник: Хиль Л. П., викладач вищої категорії

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕРОБКИ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

"Екологічні проблеми сучасності," – ця тема впливає найчастіше в інтернеті та в новинах. Однією з найбільших проблем є забруднення навколишнього середовища через те, що люди не цінують, що їм дає природа. Людство викидає щодня більше тони сміття, їздить на автомобілях, які забруднюють повітря, зрубує ліси. За статистичними даними, кожна людина Землі створює, в середньому, приблизно 1 кг побутових відходів щодобово [1]. В Україні щорічно утворюється 35 млн. м³ побутових відходів, тобто близько 0,8 м³ на одного жителя. Ці відходи складаються на звалищах, що складає понад 7 тис. га землі. Загальна площа звалищ становить майже 5% території країни, що порівняно з розмірами Чернівецької області. За підрахунками екологів, Україна накопичила 54 млрд. м³ відходів; щороку сміттєві полігони поповнюються приблизно на 15-17 млн. т [2]. На даний момент наш світ під загрозою екологічної катастрофи, яка і може поставити крапку на існуванні людей.

Проблема повного знищення або часткової утилізації твердих побутових відходів актуальна, передусім, з точки зору негативної дії на довкілля. Тверді побутові відходи - це багате джерело вторинних ресурсів (у тому числі чорних, кольорових, рідкісних і розсіяних металів), а також "безкоштовний" енергоносіє, оскільки побутове сміття - поновлювана вуглецевмісна енергетична сировина для паливної енергетики. Проте для будь-якого міста і населеного пункту проблема видалення або знешкодження твердих побутових відходів завжди є в першу чергу проблемою екологічною. Дуже важливо, щоб процеси утилізації побутових відходів не порушували екологічну безпеку міста, нормальне функціонування міського господарства з точки зору громадської санітарії і гігієни, а також умови життя населення в цілому. Як відомо, величезна маса твердих побутових відходів у світі складається на сміттєвих звалищах, стихійних або спеціально організованих.

Проте це самий неефективний спосіб боротьби з твердими побутовими відходами, оскільки сміттєві звалища, що займають величезні території часто родючих земель і що характеризуються високою концентрацією вуглецевмісних матеріалів (папір, поліетилен, пластик, дерево, гума), часто